

5. Кононенко Є. “Жодна творча особистість не може відповісти на запитання – чому вона творить?” / Є. Кононенко // Книжковий огляд. – 2003. – № 9. – С. 62-69.
6. Соловей О. Романи Є. Кононенко : бестселери для “елітаріїв”? / О. Соловей // Слово і час. – 2003. – № 2. – С. 58-62.
7. Стріха М. Дзеркало доби імітацій / М. Стріха // Книжник review. – 2001. – № 21. – С. 6.
8. Стріха М. Портрет покоління на тлі втрачених стін / М. Стріха // Критика. – 1998. – № 6. – С. 8.

УДК 821.161.2-1.09+929 Летюк

ПРОВІДНІ МОТИВИ ЛІРИКИ ЄВГЕНА ЛЕТЮКА

Обухова І.Є., аспірант

ДЗ “Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”

Стаття присвячена дослідженню мотивів лірики українського поета доби “шістдесятництва” – Євгена Летюка. Аналіз творів допоможе провести глибші паралелі, віднайти естетичне підґрунтя, що складало основу його художньо-естетичних пошуків.

Ключові слова: поезія, інтимна лірика, пейзаж, образ.

Обухова И. Е. ОСНОВНЫЕ МОТИВЫ ЛИРИКИ ЕВГЕНИЯ ЛЕТЮКА / Государственное учреждение “Луганский национальный университет имени Тараса Шевченко”, Украина

Статья посвящена исследованию мотивов лирики украинского поэта эпохи “шестидесятников” – Евгения Летюка. Анализ произведений поможет провести глубокие параллели, найти эстетическую базу, составляющую основу его художественно-эстетических поисков.

Ключевые слова: поэзия, интимная лирика, пейзаж, образ.

Obukhova I. E. LEADING REASONS OF LYRIC POETRY OF YEVHEN LETYUK / State establishment “Luhansk Taras Shevchenko National University”, Ukraine

The article is sanctified to research of reasons of lyric poetry of the Ukrainian poet to time of 60th of Yevhen Letyuk/ The analysis of works help to conduct more deep parallels, find aesthetically beautiful subsoil which made basis of him searches.

Key words: poetry, intimate lyric poetry, landscape, character.

Розквіт творчості Є. Летюка припадає на 60–70-ті рр. ХХ ст. У цей час у літературі з’являється покоління шістдесятників. Вони виступали за оновлення тодішнього суспільства, проти панівної задушливої атмосфери, вимагали припинити втручання партії у справи літератури й мистецтва, боролися за справжні культурні цінності, провідну роль української мови, національну свободу, людську гідність. “Шістдесятників” представляли письменники Л. Костенко, В. Симоненко, І. Драч, М. Вінграновський, літературні критики І. Дзюба, І. Світличний, С. Сверстюк, публіцисти В. Мороз, М. Осадчий, митці П. Заливаха, А. Горська та багато інших. Поетична творчість Є. Летюка перебуває на периферії літературознавчих досліджень. Актуальність дослідження полягає в тому, що мотиви лірики Є. Летюка не розглядалися раніше в літературному процесі. Метою статті є з’ясування широти палітри лірики поета, провідних мотивів творчості.

У 1957 р. вийшла перша збірка поезій Є. Летюка “Завжди сімнадцять!”, у віршах якої домінує мотив єднання людини з природою. Тема відпочинку душі серед гармонійної природи, частиною якої є й сама людина, є провідною у творчості поета.

Поезія “Вітре, вий!!” демонструє ставлення поета до життя: “Вітре, вий! / Не відверну лица, спиною не повернусь до тебе. / Хто в труді загартував серця, тим доріг второваних не треба. / Не схилось! Хай наліта зима, Я із нею вийду позмагатись... / Знайте: в серці паспорта нема, і йому завжди сімнадцять!” [1, с. 3].

Одним із провідних мотивів поезії Є. Летюка є мотив сенсу людського буття. Для нього життя – це праця. Діяльність виступає невід’ємною рисою особистості – запорукою розвитку і прогресу загалом. У творчості поета чітко простежується ідея “сродної” праці Г. Сковороди. У мандрівного філософа людина постає центром світу, вмістилищем і вінцем всієї Богом створеної природи, при цьому її самоцінність визначається мірою самопізнання. У поезії “Не будеш їсти” Є. Летюк розмірковує над сенсом життя та праці: “Не будеш їсти / Хліба житнього, / Якщо не кинеш землю жита...” [2, с. 52]. Поет переживає і за майбутні покоління, бо основна проблема людського існування – щастя конкретної людини – вирішується через подвиг самопізнання, у якому виявляється справжня людина, її внутрішнє “Я”, і водночас розпізнається спорідненість (сродність) з певним видом продуктивної діяльності: “І після нас ще люди житимуть, / Щось і для них би слід лишити... / Бо народились ми нащадками, / А помирати безум предками” [2, с. 52–53].

У поезії “В бурю” простежується мотив самовдосконалення. Поет пише, що тільки та людина, яка йде до мети, не шукаючи легких шляхів, може досягти її: “Трудно йти одному проти бурі / Крізь сніги, завірюхи, люди... / Хай там навіть каміння із неба, – / Їм не збити сміливого з ніг!” [2, с. 5].

Людина, створюючи матеріальні й духовні цінності, неодмінно повинна отримати те, чого прагне. Праця – життєствердна основа, не тільки фізична, а й розумова (духовна) діяльність, сутність якої визначається природними ознаками. Вона – головний показник матеріального добробуту кожної людини. Результат праці – продукт споживання, але найбільша насолода – процес, у якому ми розкривасмося і самостверджуємося як особистості: “До мети треба йти – не звертати з прямої дороги. / Буде горе – опори шукати в людей. / Якщо прийдеться важко, натомляться руки і ноги, / Зуби стиснути треба і йти, й не спинятись ніде... / Лиш мужні і вперті проходять шляхи до кінця...” [2, с. 63 – 64].

Збірка “Я розплів твої коси” стала новим кроком на шляху творчого зростання Є. Летюка. Поета хвилюють складні життєві проблеми, які він неначе пропускає через свою особистість, подає їх так, як бачить розумом і серцем. Є. Летюк продовжує розмірковувати над сутністю життя, але тепер крізь призму середнього віку. Поет пише про себе: “Я – людина середнього віку: / Закладається в чуб сивина, / І доріг за плечима без ліку, / А попереду – тільки одна” [3, с. 5]. Одна дорога для поета – це шукання чогось нового, бентежного, бо він ще зовсім молодий. На його думку, життя не закінчується, а тільки починається. Ліричний герой постає перед нами як юнак, бо його серце залишиться назавжди молодим: “... доки аж вистачить змоги – / Чи в добрі, чи в оточенні лих, – / Буду кидати сонні дороги / І шукати бентежних, нових!” [3, с. 6 – 7]. Поезія “Нетерпіння” наповнена задумами ліричного героя на життя. Він хоче пізнати незвідане, що для нього буде найбільшим щастям. Він з нетерпінням чекає хвилини, коли: “Входить мета, мов суворе веління... / Хочу прожити весь вік з нетерплячкою. / Хай не вмирає терпке нетерпіння!” [3, с. 8 – 9].

Любов у Є. Летюка містить весь спектр почуття: від палаючої, пристрасної до приглушеної, спокійної. Ліричний герой виокремлює кохану людину з тисячі інших людей, описує процес появи довіри до обранця, насагу від почуттів і розумне усвідомлення кохання як щастя і як випробування: “Мені приснилося, що я тебе забув... / Я йшов кудись, / Я повертав з дороги, / Я весь пройнявся прорістю тривоги / Вступаючи в чужу мені добу... / І навіть світ мені чужим здавався... / Мені приснилося, що я тебе забув...” [2, с. 116 – 117]. Поет описує не тільки передчуття любові, а й апофеоз щастя. Лавина почуттів у цьому випадку могутня та сильна: “Сила – не човен. / Вона не хитка. / Сила – не весла. / Вона не хистка. / Сила та – радість, і карта, й маяк. / Ти моя сила, кохана моя! / Буду незламним, / Бо в серці зросло / Вічне кохання, / Мов третє весло” [2, с. 111].

Емоційною константою ліричного героя в поезії Є. Летюка виступає переживання самотності. Воно створює те силоне поле, у якому рухається ліричний сюжет переважної більшості поезій, що належать до суб’єктивної сфери ліричного героя. Емоційний спектр ліричного суб’єкта охоплює не лише відчуття самотності в чужому середовищі, але й стан, не детермінований соціальною чи національною іпостассю носія ліричного переживання, – самотність людини серед “інших”. Якщо емоційний стан ліричного героя в поезіях “Літо”, “Ні, астрономи марно час не гають” не виключає можливості подальшої позитивної динаміки, то у віршах “Я розплів твої коси”, “Не порадила, не сказала” песимістичне забарвлення увиразнюється, посилюються ноти відчаю, безнадії, приреченості на самоту. Наприклад, у вірші “Не порадила, не сказала” ліричний герой звинувачує дівчину, яка вийшла заміж за іншого: “Не порадила, не сказала. / Вийшла заміж – і все!... / Серце сердиться, / Серце злиться: / І чужа ти мені, й дорога...” [3, с. 77]. Засобами вираження цих емоційних нюансів постають образи вокзалу (“...десь в широке вікно вокзалу / Краплі сонячні порощать...” [3, с. 77]), ніг у безногого (“так, напевне, безногим сниться, / Що вони ще – / на двох ногах...” [3, с. 77]).

У поезії “Незнайомці” ліричний герой настільки романтизує своє почуття, що воно за своєю глибиною і ширістю видається йому унікальним у всій історії людства. Образ коханої автор змалював за допомогою чисельних порівнянь: “Ти для мене, як зірка пізня...”, “як птиця, що впіймати не встиг”, “як повна полиця непрочитаних книг” [3, с. 78]. Очікуване побачення, яке не відбувається, виступає драматичним епізодом емоційного досвіду ліричного героя вірша “Щоранку”. Словесна презентація психологічної сфери тут здійснюється через суб’єктивоване сприйняття часу – гіперболізацію його тривалості: “Щоранку: / Прокинувся – / І наче на когось чекаю, / Неначе відклав я / Учора незроблену справу, / І в серці своєму / Надію / Лелію-читаю, / І в ньому ношу незалитою / Вогненну спрагу...” [3, с. 85].

У поезії “Ні, астрономи марно час не гають...” зустріч, що не відбувається, стає не лише приводом до експресивного монологу, насиченого скаргами на самотність, людська роз’єднаність тут виступає предметом рефлексії носія ліричного переживання. Ліричний герой поезії неможливість зустрічі осмислює як фатальну приреченість на самоту: “... А скільки я вдивляюся / В обличчя, / Шукаю скільки, / Скільки весен жду, / Що десь тебе зустріну / І покличу, І у життя, як в пісню, / Поведу. / Тебе ж нема. / В життєвому / Просторі / Як легко нам навіки / Розійтись!...” [3, с. 75–76].

Поезія “З щоденника” збагачує емоційний спектр ліричного героя Є. Летюка переживанням самотності як випробування глобального масштабу. Ліричний сюжет вибудовується на основі зіставлення епізодів емоційного досвіду: ліричний герой, який знаходиться один в окопі, не впадає в розпач, проте любов без надії на взаємність породжує справжній вибух страждання: “Я не спав. Я про тебе все думав. І раптом відчув, / Що мені говорити з тобою, далекою, треба” [1, с. 12]. Діапазон емоційних станів ліричного героя Є. Летюка, детермінованих людською роз’єднаністю й неподоланною самотністю, у поезії “На пероні час швидко йде...” розширюється відчуттям збільшеного кохання, яке приносить розлука з коханою людиною: “Очі плачуть, а серце моє / Не повите жалем та мукою. / Ще міцніша любов стає, / Загартовуючись розлукою. / А коли і заплакали ми, / То, по щирості вам признатися, / Через те, що отак, між людьми, / Ми соромились цілуватися” [1, с. 16].

Поезію “Народи мені сина колись...” Є. Летюк присвятив своїй дружині. Внутрішній стан носія ліричного переживання характеризується емоційним сплеском, викликаним радісним очікуванням, сподіванням на народження сина: “Народи мені сина колись... Щоб гордився своєю судьбою, / І щоб батьківську славу поніс / Незаплямованою до забую... / Словом так: народи гірника! / А на менше я, рідна, / Не згодний” [1, с. 24].

Отже, загострене переживання самотності, зумовлене фатальною неможливістю зустрічі, сполучається в поезіях Є. Летюка з ще однією настроєвою домінантою – відчуттям образи, розчарування, якими шоразу завершується спроба подолати роз’єднаність. Цей емоційний стан набуває особливої драматичності, контрастуючи з окриленням, ейфорією – породженням ефемерних надій ліричного суб’єкта.

Одним із провідних мотивів творчості Є. Летюка є тема Батьківщини, патріотизму, зв’язку людини зі своєю землею та народом. Закликаючи читача відчути любов до своєї країни, поет підкреслює, що зв’язок із Батьківщиною є важливим, та навіть не просто важливим, а й одним із головних чинників внутрішньої гармонії людини, як національна самоідентифікація, єдність із родом та нацією.

У багатьох поезіях Є. Летюка порушується тема Великої Вітчизняної війни. У поезії “Шукають ордени героїв” головними є образи загиблих у Великій Вітчизняній війні. Поет із гордістю пише: “... А й досі ще шукають ордени / Солдатів тих, / Що ними нагороджені. / А люди й досі ще шукають слід / Не одного / Вражаючого / Подвигу...” [2, с. 15 – 16]. Поема “Монологи гніву” має декілька розділів: “Материнський біль”, “Сплюндровані села”, “Крижані брили”, “Знівечене поле”, “Дівочий голос”, “Ненаписані книги”, “Опалена деревина”. У вступі до поеми Є. Летюк описує гнів ліричного героя за смерть людей, за біль і сивину матерів: “... Усі жалі, / Усі тужні плачі / Згустив душі моєї конденсатор. / І їм не у воді не потонути, / Ні спопелитись у жахнім вогні. / І гнів людський – / Душі моєї гнів – / Нікому не судилось обминути...” [2, с. 19 – 21]. Оплакування загиблих, пам’ять про страшні події, жах війни – усе це основа твору Є. Летюка. Поет вносить у свої вірші апокаліптичні мотиви, пов’язані з авторським світосприйняттям. У кожному розділі свій ліричний герой: матері, сплюндровані села, знівечене поле, неписані книги та інші. Особливо яскраво поет описує материнський біль: “... Буду совість будити / Собою / І торкатимусь жаром сердець: / Є початок у кожного болю, / Та не в кожного знайдеш кінець...” [2, с. 21 – 22]. Знівечене поле поет ототожнив зі сплюндрованою долею: “Я лежу безнадійне, посічене, голе. / Я стерпіло наругу, / Навалу ворожу, / А тепер я лежу, / А родити – не могу...” [2, с. 27]. У романтичному образі борця, створеному поетом, втілено риси мужніх і сильних людей. Для ліричного героя творів поета характерні полум’яна любов до Батьківщини і нездоленого люду, мужність і відвага, глибока чутливість і оптимізм, безмежна віра у творчі сили народу, цілеспрямованість і боротьба за світлі ідеали: “Тому й зовуть нові дороги й броди, / Що з тьми, із пут підводяться народи / І наше сонце кожен вигляда. / І наче провесінні / Трави й квіти / Ідуть у ріст – / великі і малі...” [2, с. 7].

Категорію пам’яті у творчості Є. Летюка потрібно розглядати невіддільно від категорій «батьківщина» та «духовність». Ці поняття об’єднані одним лейтмотивом. Поет глибоко відчуває, що без історичної пам’яті українська нація немислима. Він дуже чітко визначає для себе мету – утвердити мотиви національної історії у поезії. Прикметне те, що у творчості митця слова “Україна” та “Батьківщина” майже не трапляються. Але при цьому всі його історичні поезії пройняті незламним духом, великим оптимізмом, який спонукає читача до дії, пробуджує національну свідомість. Для Є. Летюка духовність людини нерозривно пов’язана з патріотизмом: “... В червоних – / Змужнілі лица, / У білих – / Обличчя мертві. / І вершник пронісся з рапортом – / Зробили усе, як треба... / Прослалось червоним прапором / Грудьми завойоване небо...” [3, с. 14].

У поезії “Хто там зорі ворухить?” поет заявляє про велич українського народу. Образ зірок асоціюється з образом людей. Вірш розпочинається зорепадом, тобто смертю людей на війні: “За вікном зорепад. / Знов на серці неспокій. / Я кричати хочу: / Не руш! / Мов у небі на зорі – ясні світляки наших душ. / Кожна зірка – то друг. Мерехтіння – то серця биття...” [3, с. 17]. Однією з головних тем залишається тема героїзму. Причому поета цікавить не стільки його зовнішній прояв, скільки те, яким шляхом людина приходиться до подвигу, до самопожертви, в ім’я чого робить героїчний учинок: “Чи на наших кордоні у сутичці смерть він зустрів, / Не пустивши на цей бік своїх ворогів, / Не ступивши ні кроку, / Ні вершки не ступивши назад?” [3,

с. 18]. Поета цікавить історія. Він пише, що “нам не вперше – бої і такий зорепад...” [3, с. 18]. Для нього минуле і сьогодення нерозривно поєднані. Саме в синтезі минулого і теперішнього і полягає українська ідея національної свідомості. У поезії “Сталь” Є. Летюк засудив “ковалів-нелюдів”, які зробили не плуги, а мечі зі сталі. Саме їх він звинувачує в тому, що почалася війна: “... І скільки століть перебігло юрбою, / Та чомусь-то люди, / Як вороги, / Спочатку наварюють сталі на зброю, / А потім увага – / На плуги. / І більше вогнем вона землю орала / На горе батькам, / На погибель синам... / А сталь переплавити – всю! – на орала / Під силу стає тільки зараз! Лиш нам!” [3, с. 21].

Поет показує, якою величезною ціною була завойована перемога у Великій Вітчизняній війні та хто був справжнім героєм цієї війни. Так знаходить своє довершення трагічна концепція війни Є. Летюка. Поет описав своїх героїв у стані напруги, створеному технічними засобами знищення людини.

Найбільше гармонії та душевної злагоди – у тих віршах Є. Летюка, де домінує мотив єднання людини з природою. Тема відпочинку душі серед гармонійної природи, частиною якої є й сама людина. Прикметно, що у творах про природу Є. Летюк не заклав прихованого змісту, що так характерно для його інтимної лірики та, зокрема, історичних творів. Сам автор особливу увагу приділив порам року, які постають перед читачем у різних образах. Порівняно з іншими порами року, опису весни приділяється набагато більше уваги. Вона буває і спекотною, і холодною. Поет завжди говорить про цю пору з захватом, запалом, затамувавши подих. У цих почуттях є якась дитинність, дитяче захоплення. Так вміють радіти природі та дивуватися з неї діти.

Для вираження повної гами почуттів ліричного героя і поета до весни використано велику кількість художніх прийомів. Наприклад: “Краплини, / Мов хлоп’ята циркові, / Стрибають стрімголов униз...” [2, с. 94], “народяться весни і праці звуки – / Земля не любить довгої розлуки / З усім, що крізь неї проросло. / Чи не тому до неї без принуки / Весною тягнуться спочилі руки / І аж співає сине чересло?” [2, с. 80–81]. Далі у творах віднаходимо традиційні ознаки осені: айстри, що відцвітають із настанням холоду; клини птахів, що летять високо в небі, та ін.

Є. Летюк відстоює думку, що людині потрібно поєднатися з природою. Цей священний зв’язок, який є природним для людини, був розірваний. У минулому столітті технічний прогрес досяг таких щаблів, що про поняття людина-природа просто забули, а в цьому столітті люди вже й не пригадують, як це – жити в єдності з природою. Є. Летюк вбачає порятунок усього людства в тому, щоб бути в гармонії з природою, поєднатися з нею. Його поезії спонукають замислитись, звернути увагу на стан природи, на те, що людина з нею зробила.

Природа в Є. Летюка зображена не просто як буденний світ. Він не акцентує увагу на звичайних явищах та подіях. Природа виступає певним дивосвітом, мікрокосмосом для кожної людини. Саме природа дає змогу розвиватися людині, пізнавати себе, відновлювати сили. У цьому – унікальне призначення та важлива роль природи.

Тема шахтарського Донбасу домінує у творчості багатьох українських письменників кінця XIX – початку XX ст. Значне місце степовий Донбас посів у творчості Є. Летюка. Місце, де минула поетова молодість і він розпочав трудовий шлях як шахтар, безперечно, вплинуло на провідну тематику його творів. Шахтарська тема реалізувалася переважно через багатоплановий погляд на долю гірників у контексті суспільно-політичних проблем Донбасу. Поет художньо розкрив становлення Донеччини як промислово-вугільного регіону України.

У поезії “Корінна порода” Є. Летюк розмірковує про долю гірників, які підкорили природу: “Схиляє низько голову природа, / Схиляє вперше за усі віки” [3, с. 29]. У наступній поезії “В лаві”, за словами поета, шахтар схиляється у лаві, але гордо тримає голову, бо він підкорив природу, а не вона його. Вірш “Сікстинська Мадонна” має присвяту – Кузьмі Северинову. Поет описує, що на шафці гірника висить зображення Сікстинської Мадонни відомого художника Рафаеля. Митець змалював Марію на повний зріст із Христом на руках. Мадонна спускається з небес до людей у супроводі Св. Варвари. Римський Папа Сикст II ніби довіряє людство заступниці. Унизу, біля самої рами, два маленькі янголятка дивляться на чудесне явище. За фігурою Мадонни – хмари й сяє ваблива далечінь. Загальноприйняте тлумачення образу – лик Марії овіяно світлим сумом, передчуттям того, що вона народила сина, покликаного страждати за гріхи людства. У поезії Є. Летюк зобразив хлопця, який дуже хоче працювати в шахті. Навпаки, у творі Мадонна є уособленням того, що гірник не страждає і отримує моральне задоволення від праці. Він кожного ранку дивиться їй в очі: “На засмальцьованій шафці – мадонна: / Доля і радість, печаль і тривога... / Важко, непевне, було й гірникові / Дружбу міцну зав’язати з великим... / Він, одягаючи куртку робочу, / В шахту на зміну ідучи охоче, / Чесно і прямо їй дивиться в очі...” [3, с. 30–31].

Поезію “Шахтарські руки” присвячено матерям шахтарів. Епіграфом до вірша є слова: “Коли ти вже не послухав матері, поїхав на той Донбас, то гляди, бережи себе, перед обідом мий руки” [4, с. 38]. Поет схиляється перед гірниками. У творі бачимо, що Є. Летюк звертається безпосередньо до матерів, які мають не сердитися на своїх дітей за те, що вони беруть хліб чорними руками: “... А що немитими руками / Сини у

шахті хліб беруть, / На них не гнівайтесь, мами: / Вугілля гірникам – не бруд... Якби побачили, як славу / В бою важкім беруть вони, / Хоч їсти так – проти науки, / Та ви упевнилися самі б, / Що чорні їх шахтарські руки / Достойні братися за хліб!” [4, с. 38–39].

Загальновідомо, що шахтарство – зазвичай сімейна справа. Тому в поезії “Каска” Є. Летюк зобразив синів, які успадковують справу батька. На думку поета, тільки воїни і шахтарі можуть носити каски, бо це дуже почесна праця: “Сини зростали, як у казці, / Ішли за батьком у забій... І вже стоїть найменший в касці – / Шахтарській, фібровій, новій. / Гордись, відверто, друже мій, / Бо в нас же каску ти і носять, / Хто йде у бій / І у забій” [4, с. 40–41]. Продовженням шахтарської теми, яка втілена, зокрема, через одяг, є поезія “Куртка”. Якщо в поезії “Каска” маленькі хлопчики мріяли приміряти металевий головний убір, то в “Куртці” гірник з гордістю згадує, як перший раз одягнув її на роботу: “Пропилена, пропахла потом, / Вона змінила колір свій, / Коли уперше на роботу / Я одягнув її в забій. // Але до неї в ту хвилину / Я весь повагою проник: // Без неї – я проста людина, / А в куртці – більше: // Я гірник!” [4, с. 42]. В обох поезіях ліричні герої пишуться своїм одягом, бо він є особливим.

Сюжет поезії “Лінія життя” розгортається у вагоні поїзда, де циганка намагається прочитати долю хлопця на долоні. Вона починає промовисто і безупинно говорити, але сусід її зупиняє, бо бачить, що хлопець з Донбасу: в нього мозолі від заклепок на руках, що означає, що він не перший рік працює на шахті. Поет пише: “У кого вуглем вчорнені мозолі, / У того вірна лінія життя!” [4, с. 54]. Ідеєю твору є те, що автор вважає найпочеснішою професію гірника, бо саме ця людина може підкорити надра природи.

Більшість поезій Є. Летюка про шахтарів, про рідну авторові Донеччину. Донецький край захопив його своїми краєвидами, козацькою минувиною і шахтарською працею. Кожен рядок поезії Є. Летюка дихає любов’ю до свого рідного краю, до шахтарів.

Отже, у творах з історичними мотивами вдало використовуються власні назви, що створює відповідну атмосферу твору. Історичні твори Є. Летюка мають цінність для української культури, тому що в них зображено українську історію з позиції українця. У поета натрапляємо на неймовірно енергійні життєствердні строфи, у яких палає дух свободи, гордості за рідну землю, її історію, де поразки стають перемогами, а слабкість перетворюється на силу. Є. Летюк у своїй творчості не оминув і теми природи. Зображення української природи викликає захоплення, любов до Батьківщини. Навіть у цих пройнятих любов’ю віршах, присвячених рідному краю, є велика повчальна цінність: вони звертають увагу українця на красу власної природи, розвивають у нього любов до Батьківщини. Теми кохання та сенсу людського буття є наскрізними у творчості поета. Поняття життя невіддільне від поняття кохання. Поет правдиво відтворив шахтарське життя у своїй поезії. Образи Донбасу, шахт, шахтарів є одними з ключових у творчості Є. Летюка.

Виокремленими темами та мотивами пройняті всі збірки Є. Летюка. Отже, можна стверджувати про систему мотивів як про частину цілісного мотивного поля всієї творчості поета.

ЛІТЕРАТУРА

1. Летюк Є. Завжди сімнадцять! / Є. Летюк. – Сталіно : Сталіно, 1957. – 52с.
2. Летюк Є. Третє весло : [Текст] / Є. Летюк. – Донецьк : Донбас, 1966. – 124 с.
3. Летюк Є. Я розплів твої коси : [Текст] / Є. Летюк. – Донецьк : Донбас 1965. – 87 с.
4. Летюк Є. Чолом тобі, світе! / Є. Летюк. – К., 1962. – 107 с.

УДК 821.161.2 Колесник – 3.09

ВІД ФАКТУ ДО ХУДОЖНЬОГО МОДЕЛЮВАННЯ (ЗА РОМАНОМ П. КОЛЕСНИКА „ПОЕТ ПІД ЧАС ОБЛОГИ”)

Проценко О. А., к. філол. н., доцент

Запорізький національний університет

Статтю присвячено роману П. Колесника „Поет під час облоги”, зокрема з’ясовано естетичне та композиційне навантаження документів – листів, статей, безпосередніх фрагментів творів І. Франка у художньому відтворенні подій, характерів, явищ; розкрито специфіку моделювання образу головного персонажа (пряма, опосередкована та внутрішня характеристики).

Ключові слова: документ, достовірність, домисел, справжній герой, факт, художній життєпис, художня біографія.